

KIINALAISTURISTEJA TULVIMALLA SUOMEEN?

KIINA

sanoin ja kuvin 3/2017

Veli Rosenberg:

Tulviiko kiinalaisia matkailijoita ovista ja ikkunoista?2

Paavo Virkkunen haastattelussa:

Onnenkantamoinen realisoitui hyvän pohjatyon ansiosta6

Kirsi Ahola:

Kaksi runoa10

Pertti Seppälä: Kiinan kulttuuri-

vallankumous ja sen kaikuja nykyhetkessä12

Mika Koskinen haastattelussa:

Kaksikymmentä vuotta Kiinan muutosta18

Eero Timgren: Huomioita Kiinan

terveydenhuollosta20

Tapahtumia syksyllä24

*Kannen kuva V. Rosenberg 9/2017:
Kantonin sinfoniaorkesterin ryhmä
Sibelius-monumentilla.*

KIINA SANOIN JA KUVIN

No 3/2017 (273) 62. vuosikerta.

**Julkaisija: SUOMI-KIINA-SEURA
TOIMITUS:**

Veli Rosenberg, päätoimittaja.

Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi

Osoite: Heikkiläntie 8 B 2. krs.,
00210 Helsinki

Puhelin: 045-787 77 962

Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi

Kotisivut: www.kiinaseura.fi

Ilmestyy neljä kertaa vuodessa, seuraava
numero marraskuussa 2017.

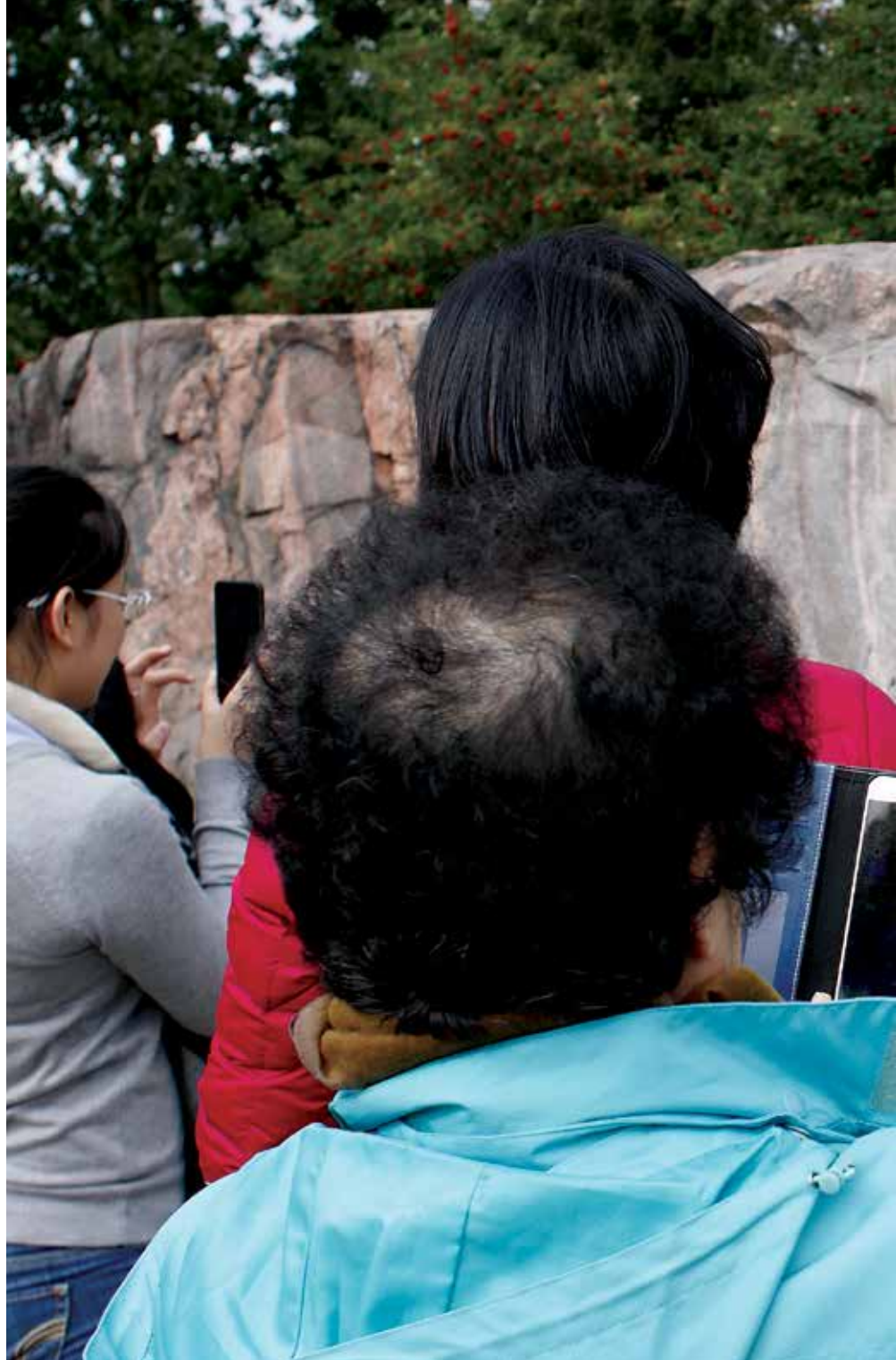
Tilaushinta: 26 EUR

Ilmoitushinnat: koko sivu 450 EUR,
1/2 sivua 240 EUR, 1/4 sivua 126 EUR,
1/3 sivua 180 EUR. Sovi värilisä erikseen.

Ulkoasu: lehden päätoimittaja

Paino: Paintek Pihlajamäki Oy, 2017.

*Lehdessä esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien
omia eivätkä edusta Suomi-Kiina-seuran kan-
taa. Oikeudet artikkeleihin kuuluvat kirjoittajil-
le, niiden julkaiseminen tai lainaaminen ilman
heidän lupaansa on kielletty. Myös oikeudet
kuviin pidätetään.*

Kantonin sinfoniaorkesterin jäseniä Sibelius-monumentilla syyskuussa 2017.

TULVIIKO KIINALAISIA MATKAIL

Matkailijoiden virta Suomen ja Kiinan välillä on kymmenessä vuodessa kasvanut moninkertaiseksi ja virran suunta kääntynyt päinvastaiseksi. Ennen suomalaiset matkustivat Kiinaan, nyt kiinalaiset matkustavat Suomeen. No, ei asiain laita ihan tarkkaan ottaen näin ole, mutta kehityssuunta on tämä.

Kuva: V. Rosenberg 9/2017

IJOITA OVISTA JA IKKUNOISTA?

Matkailusta on kasvanut Suomessakin varteetotettava toimiala. Matkailutulot ylittivät vuonna 2016 paljonpuhutut korkean tek-

nologian vientitulot, puhumatta-
kaan vielä enemmän puhutuista
pelialan vientituloista ja vastasi
bruttokansantuotteesta saman suu-
ruista osaa kuin Suomen maa-, met-

sä- ja kalatalous yhteensä. Matkai-
lusta on siis tullut varteetotettava
toimiala (2,5 % Suomen BKT:sta
vuonna 2015), jonka tuotot ovat ar-
vioiden mukaan edelleen kasvussa.

Suomen tilastokeskuksen elo-
kuussa julkaisemien tilastojen
mukaan kiinalaisten matkustajien
yöpymiset suomalaisissa majoitus-
liikkeissä kasvoivat kesäkuussa 24
% verrattuna vuotta aikaisempaan.
Samalla julkaistiin tieto siitä, että
kiinalaiset matkustajat käyttävät
matkaa kohti enemmän rahaa Suo-
messä kuin minkään muun maan
kansalaiset. Kiinalaiset käyttivät
vuonna 2016 rahaa matkaa koh-
ti Suomessa 940 €. Kiinalaisten
matkailijoiden matkanjärjestäjinä
Suomessa toimivat suurelta osin
kiinalaisomisteiset yritykset. Näin
osa kiinalaisten matkailijoiden Suo-
messä käyttämästä rahasta valuu
maasta ulos. Suomalaiset matkan-
järjestäjät eivät pystyneet reagoi-
maan kiinalaisten matkailijoiden
määrän nopeaan kasvuun ja kiina-
laisten matkailijoiden erityistarpei-
siin, kuten kiinankieliseen palve-
luun riittävän nopeasti.

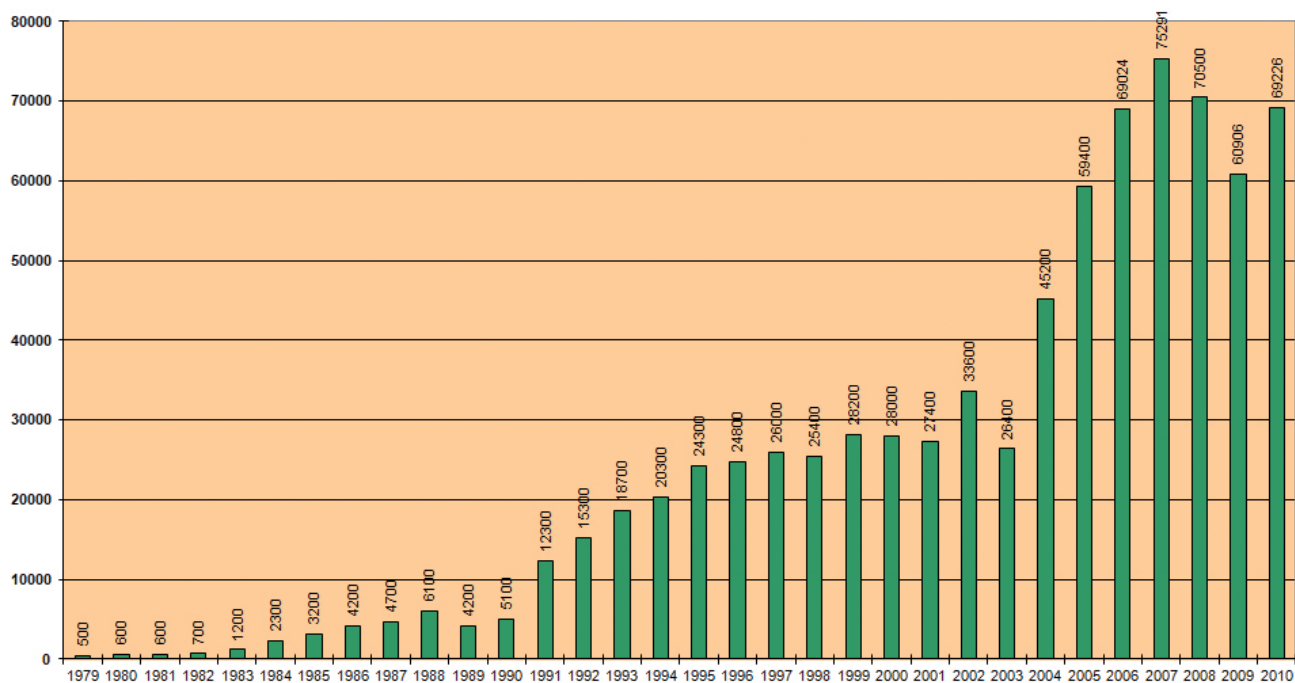
Miten tähän on tultu?

Maittemme välinen matkailuhan
alkoi jo 1900-luvun alkuvuosikym-
meninä yksittäisten matkailijoi-
den matkoina Kiinan tasavaltaan.
Turistimatkailu sai alkunsa 1965
Suomi-Kiina-seuran lähetettyä en-
simmäisen sanomalehti-ilmoituk-
sen avulla kootun matkaryhmän
Kiinan kansantasavaltaan. Vielä
vuonna 1966 ehdittiin järjestää toi-
nen turistimatka ennen kun Kiinan
kulttuurivallankumous teki matko-
jen järjestämisen mahdottomaksi.
Uudelleen matkailu alkoi 1970 ja
vuonna 1974 matkailu normalisoi-
tui kun Suomi-Kiina-seuran lisäksi
matkoja alkoivat järjestää tavalliset
matkatoimistot, **Olympia** lento-

中國

Suomalaisten saapumiset Kiinaan 1979-2010

Laati: Suomi-Kiina-seura ry, lähde: Kiinan rajaviranomaiset

Tämä kaavio kertoo kuinka monta Suomen passin omaavaa henkilöä oli saapunut Kiinaan. Vuoden 2010 jälkeen tietoja ei enää ole annettu ulkomaalaisille, oletettavasti sen vuoksi, että saapujien lukumäärät kääntyivät laskuun.

Kiinalaisturisteja Senaatintorilla.

Kuva: V. Rosenberg 9/2017

matkatoimisto ensimmäisenä.

Suora lentoyhteys

Vuonna 1988 tapahtui matkailussa suuri muutos kun Finnair avasi ensimmäisenä eurooppalaisena lentoyhtiönä välilaskuttoman lennon Pekingiin. Vuoden 1989 Taivaallisen aukion demokratiamielenosoitusten murskaaminen katkaisi matkailun kasvun hetkeksi. Tämän jälkeen matkailu Suomesta Kiinaan lähti suureen kasvuun, joka kuitenkin alkoi hiipua 2010-luvulla. Tarkkoja tietoja suomalaisten matkailijoiden määristä ei 2010-luvulta ole saatavilla, sillä kiinalaiset matkailuviranomaiset lopettivat tilastotietojen antamisen ulkomaalaisille – mahdollisesti sen vuoksi, että suomalaisten matkailijoiden määrät alkoivat pienetä.

Kiinalaisten sallitaan matkustaa ulkomaille

1990-luvulla alkoi uusi käänne: kii-

中國

nalaisten matkailijoiden sallittiin vähitellen matkustaa turisteina ulkomaille. YK:n alaisen Maailman matkailuorganisaation (WTO) tilastojen mukaan vuonna 2015 kiinalaisia matkusti ulkomaille lähes 117 miljoonaa. 2000-luvun alkuvuosina kiinalaisten matkailijoiden määrä myös Suomeen lähti huimaan nousuun. Tarkkaa lukumäärää Suomeen saapuvien kiinalaisperäisten matkailijoiden lukumäärästä ei ole ollut saatavissa sen jälkeen kun Suomi liittyi (allekirjoitti 1996 ja ratifioi 2001) Schengenin sopimukseen. Matkailun kasvusta antavat kuitenkin Suomen tilastokeskuksen matkailutilastojen

majoitustiedot kuvan. Viimeisin trendi kiinalaisten matkailijoiden kohdalla on matkustaa yksityisesti ja majoittua varsinaisten majoitusliikkeiden ulkopuolelle esimerkiksi Airbnb-palveluiden pariin. Tämä jättää heidän majoitustietonsa suomalaisten tilastojen ulkopuolelle. Kiinalaisten matkustajien yöpymisten todellinen määrä on siis oheisia tilastotietoja suurempi.

Muutokset nopeita

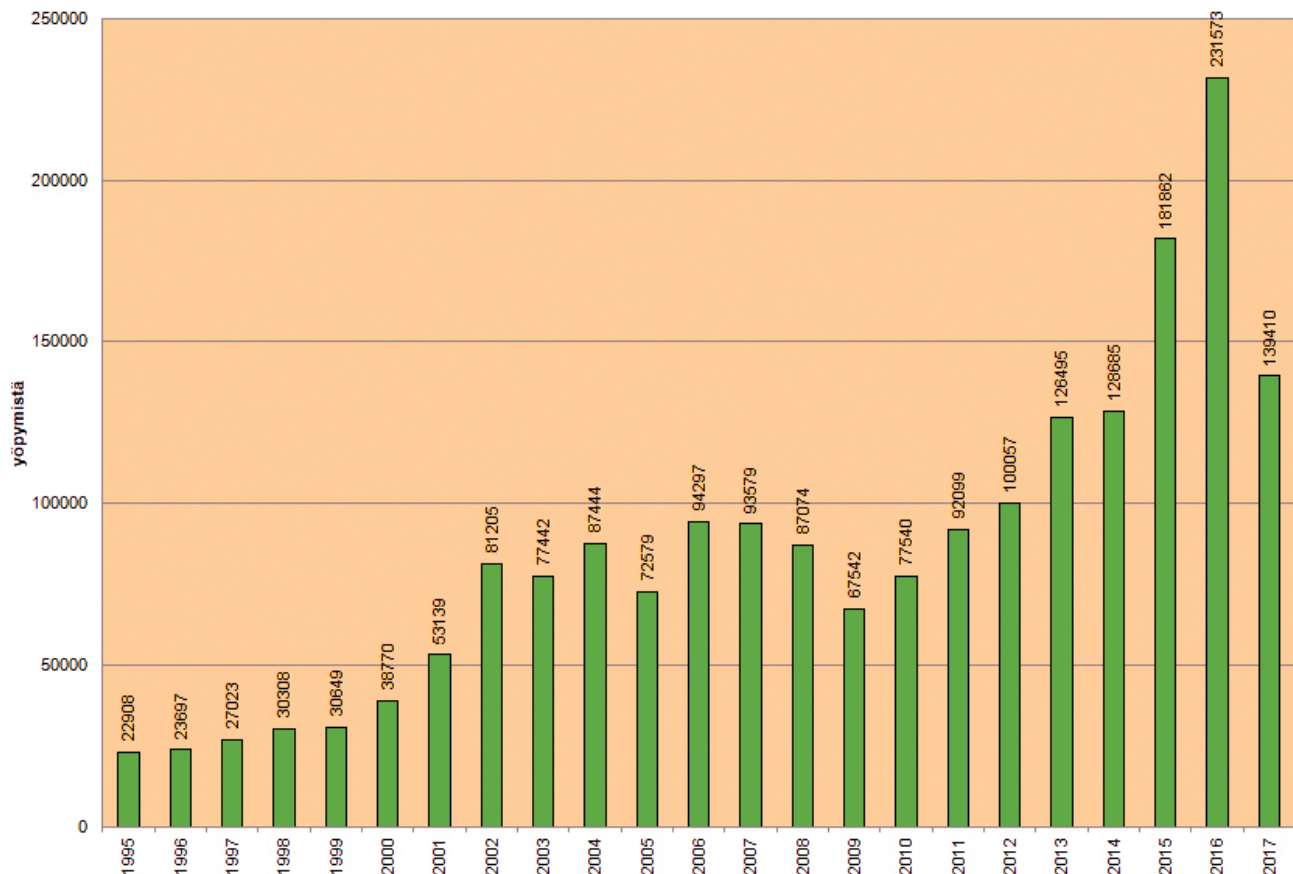
Matkailu on toimialana herkkä muutoksille ja Kiina on valtiona välillä arvaamaton ja nopealiikkeen. Näistä syistä johtuen myös kiinalaisten matkailutottumukset voi-

vat nopeasti vaihtua. Iloitkaamme kuitenkin kiinalaisten matkailijoiden määrän kasvusta ja heidän runsaskätisestä rahankäytöstään Suomessa sekä tehkäämme kaik-
kemme edistääksemme heidän Suomessa matkailemisensa kasvamista.

Veli Rosenberg

Kiinalaisten matkailijoiden yöpymiset suomalaisissa majoitusliikkeissä

Lähde: Tilastokeskus, majoitustilastot

Tämä kaavio puolestaan kertoo kuinka monta yöpymisvuorokautta kiinalaiset, mukaanlukien Hongkongista tulijat ovat viettäneet suomalaisissa majoitusliikkeissä. Tämä ja edellä annettu suomalaisten matkustajien saapumisia Kiinaan kuvaava kaavio kertovat siis eri asioista. Vuoden 2017 luku tässä kaaviossa kertoo tammi-kesäkuussa majoittuneiden määrän.

中國

Paavo Virkkunen.

ONNENKANTAMOINEN REALISOITUI HYVÄN POHJATYÖN ANSIOSTA

Muutama vuosi sitten Finpro oli itseään konsultti-työllä elättävä yhtiö, tai itse asiassa yhdistys. Poliitikot ja virkamiehet totesivat silloin, että kilpailuoikeudellisista syistä Finpron rakenne ei ollut asianmukainen. Tällöin ensimmäisessä vaiheessa

Finpro siirtyi valtiovetoiseen viennedistämistyöhön konsultoinnin sijaan. Tuolloin ansaintalogiikka ja organisaatio kävivät lävitse aikamoisen myllerryksen. Sitten Finprohon fuusioitiin Invest in Finland, ja seuraavaksi oli vuorossa MEK:in (Matkailun edistämiskeskus) fuusi-

ointi Visit Finlandin nimellä osaksi Finprota vähän yli kaksi ja puoli vuotta sitten. Integraatiotyötä tehdään edelleenkin. Minusta Finpro kehittyy hyvään suuntaan. Aikaisemmin eri toimijat työskentelivät itsekseen, omien seinensä sisällä. Nyt Finpron toiminnassa on enem-

中國

Kuva: V. Rosenberg 8/2017

män toimialarajat ylittävää työskentelyä, joka tuo monipuolisuutta, voimaa ja synergioita. Pystytään yhdistelemään asioita. Esimerkiksi matkailulliset viestit toimivat hyvin eräänlaisena maakuva-brändillisenä alustana mille tahansa viennilliselle viestinnälle. Vaikkapa investoin-

Haastattelimme Finpron johtoryhmän jäsenenä ja Visit Finlandin toimitusjohtajana toimivaa Paavo Virkkusta siitä miten Suomen matkailun edistäminen on organisoitu ja mikä on saanut kiinalaisten Suomeen suuntaavien matkailijoiden määrän parin viime vuoden aikana huimaan kasvuun.

tien houkuttelemisessa Suomeen. Uskon, että Suomeen sijoittavalla henkilöllä on kiinnostusta siihen millainen maa Suomi laajemmin on. Myös suomalaisen ruoan vientiohjelmalla Food from Finlandilla, ja koulutuksen ja terveydenhoidon vientiohjelmilla Education and Healthilla on erittäin syvä sidos matkailuun. Eri Suomea markkinoivilla liiketoiminta-alueilla on vaikka kuinka paljon rajapintoja myös matkailuun.

Suurena haasteena on se miten Team Finland -konsepti ja Business Finland -konsepti saadaan toimimaan yhteen ja paralleeliksi. Vaikka Team Finland toimijat eivät olekaan integraalinen osa Business Finlandia, niin ne tekevät kuitenkin samaa työtä ja ajavat Oy Suomi Ab:n asiaa tuolla maailmalla. Oli kysymys sitten Business Finlandista, tai ulkoasiainhallinnosta ulkoasiainministeriön toimipisteissä maailmalla, kyllä suksien täytyy sojottaa samaan suuntaan ja mieluusti myös hiihtämisen sujua tasatahtia.

Finpro jakaa tilastotietoja

Tilastopalvelu Rudolf Finpron verkkosivuilla antaa hyvät tiedot matkailualan tilastoista. Olen myös ylpeä siitä, että verkkosivuillamme (www.visitfinland.fi/tutkimukset-ja-tilastot/) on myös analyysinäumerotiedoista. Sivuilta löytyy pureskeltua tietoa ja siitä hatunnosto tutkimustyötä tekeville henkilökunnallemme. Hyvänä pidän myös sitä, että Finpron maaedustajat tuottavat sivustolle heidän omasta näkökulmastaan analyysitietoa.

Esimerkkinä Kiinan markkinapaikan johtajamme **David Wu**, joka tuli Finpron palvelukseen heinäkuun alusta lähtien.

Pitkäjänteisyys kannattaa

Miksi Kiinasta Suomeen tapahtuva matkailu on lähtenyt viime vuosina huimaan kasvuun johtuu käsittääkseni pitkäjänteisestä työstä. Kiinassa toimiessa ei saada nopeita voittoja muuten kuin sattumalta. Kiina on markkinapaikkana sellainen, joka edellyttää pitkämielisyyttä, pitkäjänteistä ja välillä myös lehmän hermoja. Mutta kun pystyy rakentamaan hyvän luottamuksen ja uskottavuuden eri toimijoiden kanssa, niin vaiva alkaa maksaa itseään takaisin. Tästä annan, ilman sarvia ja hampaita korkean hatunnoston suomalaiselle matkailuteollisuudelle ja matkailupalvelutuottajille. He ovat tehneet vuosikausia työtä Kiinassa ja rakentaneet siellä omia verkostojaan. Olen myös iloinen siitä, että Visit Finlandina olemme viimeisen parin vuoden aikana pys-

Näin Finpro määrittelee itsensä ja omat tehtävänsä Suomessa nyt: ”Pienestä, vuonna 1919 alkunsa saaneesta Suomen Vientiyhdistyksestä on kasvanut vahva, julkisia kansainvälistymispalveluita tarjoava toimija, joka tuo kasvua Suomeen. Uudistunut Finpro auttaa suomalaisyrityksiä kasvamaan ja menestymään kansainvälisillä markkinoilla, hankkii Suomeen ulkomaisia investointeja ja lisää ulkomaisten matkailijoiden virtaa Suomeen.”

中國

tyneet auttamaan esimerkiksi siinä, että Kiinassa järjestämämme Road Showt ja messuosallistumiset ovat olleet erittäin hyödyllisiä ja niistä on saatu myös asiakkailta hyvää palautetta. Olemme onnistuneet saamaan tilaisuuksiin todellisia osajia sekä pystyneet stimuloimaan kauppaa.

Matkailijamäärät harppaavat

Varsinainen kiinalaisten matkailun kasvun kiihtyminen alkoi reilu vuosi sitten, jälleen kerran yhteen-sattumien summasta. Tuolloin edellä mainitsemani David Wu oli sinnikkään jalkatyön ansiosta oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Kiinalainen TV-asema etsi uutta eksoottista kohdetta reality-ohjelmalleen. *We are in Love* -TV-show toteutettiin Lapissa hyvin lyhyellä varoitusajalla. Tavallistahan kiinalaisten kanssa toimittaessa on, että he ensin tutkivat pitkään ja perusteellisesti hankkeen taustaa ja päätöksen tehtyään panevat hyvin nopeasti toimeksi. Maaliskuun puolivälissä 2016 saatiin 60-hengen kuvausryhmä sijoitetuksi ”kenkä-lusikalla” pohjoiseen. Tuolloin myös alueen matkailutoimijat venyivät hillittömästi, sillä keskellä sesonkia ei ollut helppo löytää tilaa merkittävän TV-kuvausprojektin pyörittämiselle paikan päällä. Hanke onnistui kuitenkin hyvin ja *We are in Love* -TV-shown kolme jaksoa saivat 350 miljoonaa katsojaa, mikä puolestaan nostatti melkoisen pöhinän sosiaalisessa mediassa.

Matkapäätökset somessa

Kiinalaiset businesspelurit, varsinkin matkailupuolella toimivat val-lan digitaalisessa ympäristössä. He ovat työntäneet tuntosarvet joka paikkaan ja he seuraavat tarkasti sitä mitä tapahtuu sosiaalisessa medias-

sa.

Tuolloin Suomen näin vahva esiin nouseminen sosiaalisessa mediassa sai businesspelurit arvioimaan, että 350 miljoonaa katsojaa eivät voi olla väärässä, vaan Suomessa täytyy olla jotain kiinnostavaa. Tämä herätti matkanjärjestäjien mielenkiinnon.

Kun sitten isot toimijat kiinnostuivat Suomesta, etunenässä Alibaba ja heidän matkailualan tytäryhtiönsä Alitrip – nykyiseltä nimeltään Fliggy – niin loppuhan on sitten historiaa.

Kun Alibaba ja Alitrip kiinnostuivat Suomesta seurasi siitä se, että pienemmät toimijat tulivat perässä. Tämä kehitys näkyy nyt matkailijamäärien huimana kasvuna ja jatkuu edelleen.

Pohjatyö tärkeää

Kuten sanoin edellä, on pohjatyö matkailun kehittämisessä ollut äärimmäisen tärkeää. Kiinalaisten matkatoimistojen toiminta on siirtynyt digiaikaan eikä päätösten-teko olekaan enää vanhanaikaista junnaamista ja höyläämistä, vaan päätökset ja toiminta käynnistetään hyvin nopeasti. Tämä edellyttää nopeaa vastaan tulemistä ja reagointia, tai muuten on kaupan-teosta ulkona. Tässä suhteessa on toiminta kiinalaisten matkatoimistojen kanssa muuttunut aikaisemmasta olennaisesti.

30 vuotta sitten

Alustan rakentaminen pohjautuu siihen, että on olemassa yhteyksiä. Finnairilla ei yhteyksiä olisi olemassa ellen 30 vuotta sitten olisi yhdessä **Mikko Raution** kanssa aloittanut tätä vääntämistä ja värkkäämistä. Tuolloin tehdystä pohjatyöstä lähti vähitellen pää aukeamaan Finnairin lentoyhteyksien kasvulle. Sitä myöden kun liikenneoikeudelliset

rajoitteet rupesivat antamaan periksi, niin Finnair on pystynyt lisäämään volyymiä ja tuottamaan sellaisen yhteysverkoston mitä ilman kiinalaisten matkailijoiden kysyntä Suomeen ei olisi tällaisissa luvuissa.

Muutamassa vuodessa kiinalaisista matkailijoista on volyymissä mitattuna tullut viidenneksi suurin matkailulähdemaa Suomeen ja rahassa mitattuna kolmanneksi suurin. Nämä ovat olleet huimia muutoksia ja kasvuluvut ovat edelleen sitä luokkaa, että paljon saamme tehdä töitä pitääksemme pyörät pyörimässä. Enkä yhtään ihmettelisi jos pian jotkut kiinalaiset lentoyhtiötkin kiinnostuisivat Suomesta matkakohteena.

Pekingin-lennon projektipäällikkönä

Syyskuussa 31 vuotta sitten aloitin työt Finnairissa projektipäällikkönä tarkoituksenamme avata suora lentoreitti Helsingistä Pekingiin. Olin silloin nuori ja kokematon eikä minua painanut kokemuksen painolasti. Silloin en osannut suhtautua vastoinkäymisiin tai haasteisiin sillä tavoin, että olisin kokenut ne musertavina. Sitä vain mietti miten ihmeessä pääsen tämän esteen yli tai ohi.

Silloin oli Mikko Raution tautta Kiinassa pitkään asuneena ja hänen ymmärryksensä kiinalaisesta kulttuurista ja toimintamallista minulle aivan korvaamaton apu. Ilman Mikkoa ei reitin avaamisesta vuonna 1988 olisi tullut mitään. Täydensimme hyvin toisiamme. Minä olin ennakkoluuloton nuori etunojainen kolli ja Mikko puolestaan omasi paitsi ymmärryksen että tavan tehdä asioita kiinalaisten kanssa. Hän oli verkottunut, mitä ilman Kiinassa ei olisi kyennyt pääsemään eteenpäin, ei sitten millään.

Myös lentoreitin avaamisen

中國

Kuva: V. Rosenberg 8/2017

jälkeen Mikko Rautio on tehnyt korvaamatonta työtä Suomen ja Kiinan välisen matkailun edistämiseksi. Hän ansaitsee maittemme välisen matkailun edistämisestä suuremman kunnian kuin minä.

Kaukonäköisiä päättäjiä

Hyvin paljon on syytä myös kiittää suomalaisten diplomaattien ja virkamiesten kaukonäköisyyttä liberaalin lentoliikennesopimuksen neuvotteluissa jo paljon ennen kuin Finnair alkoi puuhata ensimmäistä konkreettista lentoa Kiinaan. He käyttivät taitavasti hyväksi sitä hyvää tahtoa minkä Suomi sai varhaisella Kiinan tunnustamisella ja sillä tuella jonka Suomi antoi Kiinan kansantasavallalle sen pyrkimyksissä päästä mukaan kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

Lentoliikenne Suomen Tasavallan ja Kiinan Kansantasavallan välillä perustuu maiden väliseen lentoliikennesopimukseen vuodelta 1974 sekä maiden viranomaisten välisiin sopimusta täydentäviin yhteisymmärrysasiakirjoihin. Niitä ovat mm. sopimus siviililentoliikenteestä 19/1976 sekä siihen tehty muutos sopimus siviililentoliikenteestä 32/2003.)

Finnair oli ensimmäinen eurooppalainen lentoyhtiö, joka avasi

suoran välilaskuttoman lentovuoron eurooppalaisen kaupungin ja kiinalaisen kaupungin välillä.

Kiinalaisen matkailijan profili

Suomalaiset matkailupalveluntarjoajat ovat ymmärtäneet kiinalaisten asiakkaiden erikoislaatuisuuden vaativana ja haastavana kohderyhmänä johtuen kulttuurista ja kielitaidollisista seikoista. Aika hyvin on pystytty ottamaan huomioon kiinalaisten matkailijoiden erikoistoiveet, hankittu kiinankielentaitoista henkilökuntaa, otettu huomioon heidän toivomuksensa ruoka- ja juomatarjoilun suhteen.

Mutta samalla kiinalaisten matkailijoiden profiili on käynyt lävitse melko moisen muutoksen. Tämän päivän uusi ja kasvava asiakaskohderyhmä, 1980-luvun jälkeen syntyneet, koostuu kielitaitoisista, uteliaista ja hyvinkin individualistisista matkailijoista.

Perinteisesti kiinalaiset ovat liikkuneet suurissa ryhmissä, mutta uusi kohderyhmä on sitä vastoin hyvinkin itsenäisesti liikkuva. Tämä näkyy esimerkiksi viisumitilastoista selvästi. Vapaa-ajan yksityisviisumin kasvu kulkee eksponentiaalisella käyrällä kun taas ryhmäviisumien

määrä on pysytellyt aikaisempaa vastaavalla tasolla.

Digitaalisuus on Kiinassa paljon pidemmällä kuin meillä ja sosiaalisen median sekä älypuhelimien käyttö on kiinalaisille matkailijoille hyvin luontevaa. Tämän huomioon ottaminen onkin haaste suomalaisille matkailupalveluntuottajille. Kun välttämättä kiinankielentaitoista henkilökuntaa ei ole saatavilla, niin digitaalisen materiaalin tuottaminen matkailupalveluista on keskeisen tärkeää.

Kiinalaiset syrjäyttäneet suomalaiset

On silmiinpistävää, että kiinalaisperäiset matkailupalveluntuottajat ja kauppiat ovat tulleet Suomeen palvelemaan täällä matkailevaa kiinalaista asiakaskuntaa ja osittain syrjäyttäneet vastaavia suomalaisia palveluyrityksiä.

Yhtä syytä tähän ilmiöön on vaikea löytää, mutta osittain se saattaa ehkä johtua siitä, että muutos on ollut nopea ja että suomalaiset palveluntarjoajat eivät ole olleet yhtä nopeita reagoimaan tapahtuneeseen muutokseen kuin kiinalaiset.

On hyvä asia, että suomalaiset opiskelevat aikaisempaa enemmän kiinan kieltä ja tutustuvat kiinalaiseen kulttuuriin sekä vastaavasti Suomessa on paljon kiinalaisia opiskelemassa. Maittemme ja kulttuurimme välisen vuorovaikutuksen intensiteetti on selvästi kasvamassa ja tämä sekä tuo matkailualalle enemmän molempia kulttuureja tuntevia toimijoita että omalta osalta lisää ja syventää kiinnostusta toinen toisimme kulttuureihin.

Paavo Virkkusta haastatteli
Veli Rosenberg

中國

Hangzhoun juna

Länsi tulee itään istumaan junaan ja kuvittelee itsensä pellolle pyöreän bambuhatun alle. Syntyy puhetta puheesta puheen tavalla ei kestä kuulla. Maaseutu lentää ohitse. Mitään mitä ikkunasta näkyy, ei länsi jätä ymmärtämättä. Kuivan kalan haju pistää silmiin. Lännen ja idän kohtelias hämmennys kalanruodoksi jumiutuu käsitys yhteisen hyvän. Putoavat pähkinöiden kuoret. Vaunuemännän rapiseva käynti. Lähdön ja saapumisen välillä tyhjiys määritelmistä valtaa minut aina junan liikahtaessa.

Hikiset olkapäät, kyljet toisiaan vasten kosketuksessa siirtyy, sekoittuu kaipaukseksi kai, luottaa. Minä on kaikki tämä jaettu tila, vierii huomaamatta lävitseni ympäröivä yhteisö, kysymättä muuttaa sisälleni. Liityn pois päin itsestäni, osaksi muihin osiin. Minua on nyt aukio täynnä vieraita läheisiä ja en ole enää varma miten tai mistä syntyneet ne mahdolliset suojaavat tai vapauttavat, minua tai muita varten tarkoitetut, kalterit ikkunassa sen, mutta kohta sitä ei enää ole, täällä missä ei tilaa, ei kenelläkään. Hangzhoun junassa yksityisyys joukon keskellä ilman rajoja olkapäät ovat meidän kaikkien.

Pelaan tuntemattomien kanssa uutta selviytymispeliä tunteiden vyöhykkeellä, varpaillaan. Väistelen tarjottuja selityksiä, niiden takana toisenlainen todellisuus, jotain ihan muuta, muuttuvat säännöt. Olen hermostunut ahtauteen, omaan etuun pöytien alla, ennakkoluulojen pohjattomaan kaivoon: siellä omat kasvot. Sillä kummallisella tavalla etsitään, juostaan, pakoillaan. Jos katseemme kohtaavat, emme paljasta mitään. Miltei läpinäkyvät, heikot langat välissämme, helppo katkaista, vahvat köydet vain harhaa.

Etsin säröjä, pieniä halkeamia. Ja jälkiä suuresta onnesta, välähdyksiä ajalta kun onnellinen, painavat kuvan joka ei häviä. Etsin säröjä. Muistan miten herkästi, melkein katseesta särkyy viimeistelty pinta.

Saparopäisen tytön kädet puristavat lohikäärmeleijaa. Junanvaunun ikkunasta näkyy maa. Lohikäärme tytön katseessa. Enemmän kuin tarpeeksi on tässä junassa kovia istumapaikkoja. Ei tarvita yhtään lisää. Junanvaunun ikkunasta näkyy maa.

中國

Mandariineista

Tienvarren mandariininmyyjät, kumaraselkäiset vuodet.
(en oikeastaan välitä mandariineista)

Meille jotka säälimme tahdomme laskea painamaan ennestään kumaraa selkäänne,
ette salli, ette yhtään tyhjänpäiväistä sanaa.

Tienvarren mandariininmyyjät, kumaraselkäiset vuodet. Olen kulisseihin eksynyt rooliton,
huulilleni pyrkivät kysymykset pakenevat nukkuvien talojen taakse, mongertavat
kattojen rajassa, sylkevät päälleni, piikittelevät, katseilla murjovat jokaisen pysähtyneen
ilman vastauksia tultava, lähdettävä.

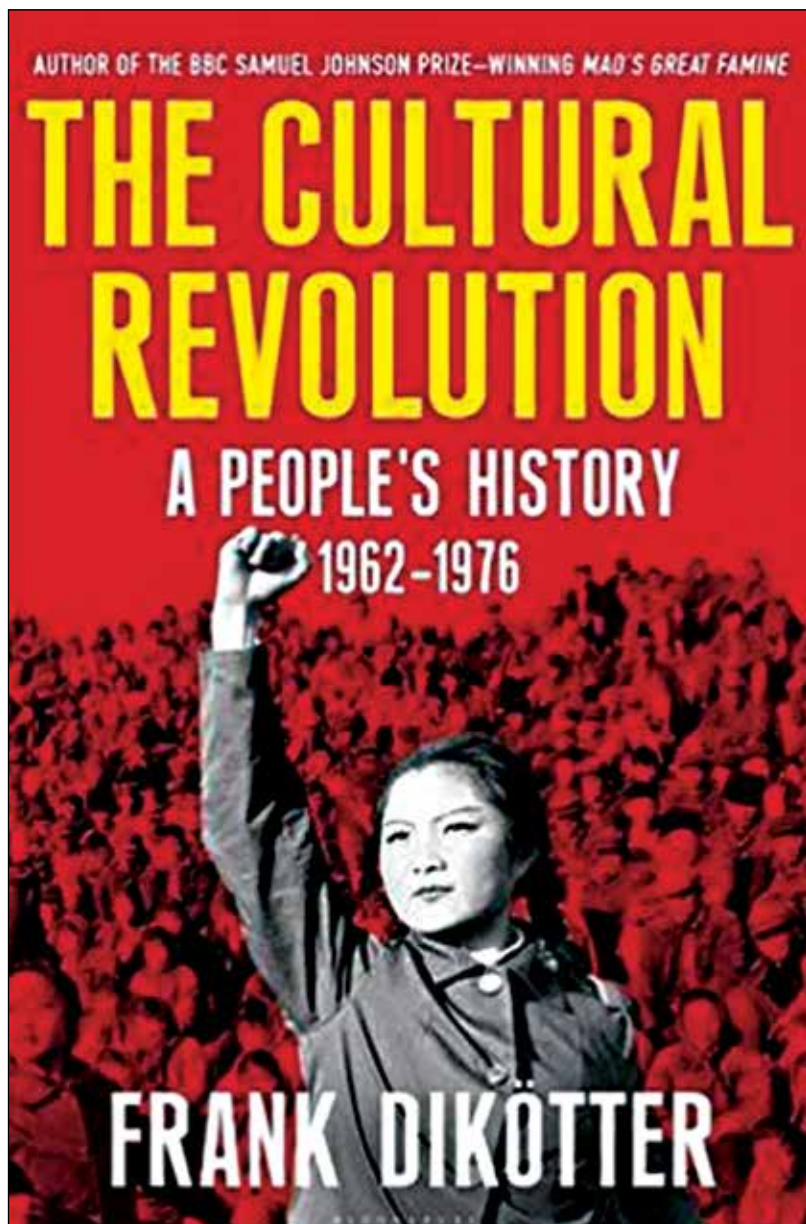
Tienvarren mandariininmyyjät, kumaraselkäiset hiljaisuudet.
Käsivaaka ja hiekkaan numerot. Kiitän, yllätyn hymystä.

(en vieläkään välitä mandariineista)

Runot ja kuva: Kirsi Ahola

KIINAN KULTTUURIVALLANKUMOUS JA SEN KAIKUJA NYKYHETKESSÄ

Pertti Seppälä esitteli Yle Radio 1:n *Kolmannen maailman puheenvuoroja* -sarjassa la 5. elokuuta 2017 Hongkongin yliopiston professorin, alkujaan hollantilaisen Frank Dikötterin kirjaa *The Cultural Revolution. A People's History 1962–1976*. Julkaisemme Pertti Seppälän poleemisen puheenvuoron Kiinan kulttuurivallankumouksen nurjista puolista. Kirjoittaja kertoi itse melkein jättäneensä Dikötterin kirjan lukemisen kesken sen sisältämien kauheuksien vuoksi. Mielenkiintoista on pohtia sitä, miksi Kiinan viranomaiset antavat länsimaisen tutkijan käyttöön Kiinan kommunistisen puolueen hyvin arkaluontoista aineistoa kulttuurivallankumouksen tapahtumista. Samaan aikaan kulttuurivallankumouksesta ei Kiinassa saa käydä avointa keskustelua. Voisiko hollantilaisen tutkijan päästäminen arkojen asiakirjojen ääreen ennakoida keskustelun avaamista kulttuurivallankumouksen mielettömyydestä myös Kiinassa?

中國

Hollantilainen **Frank Dikötter** julkaisi keväällä 2016 merkittävän kirjan nimeltä *The Cultural Revolution – A People's History 1962–1976* eli *Kulttuurivallankumous – Kansan historia 1962–1976*. Dikötter toimii nykyisin Hongkongin yliopiston Kiinan modernin historian professorina. Sitä ennen hän hoiti samaa virkaa Lontoon yliopistossa. Dikötter on yksi merkittävimmistä Kiinan nykylä historian tutkijoista.

Suuren harppauksen jälkeen
Kirjassaan Dikötter aloittaa kulttuurivallankumouksen kuvauksen ja analyysin jo vuodesta 1962, jolloin **Mao Zedongin** lanseeraama katastrofaalinen Suuri harppaus päättyi. Suuren harppauksen utopistinen idea oli kollektivisoida maa ja nostaa se lyhyessä ajassa maailman johtavien teollisuusmaiden joukkoon. Pakkokeinoin toteutettu kollektivisointi johti ojasta allikkoon: noin 45 miljoonaa kiinalaista kuoli nälkään ja väkivaltaan. Suurin osa heistä talonpoikia. Mao menetti osan uskottavuudestaan tämän murhenäytelmän seurauksena.

Virallisesti kulttuurivallankumous alkoi kuitenkin vasta vuonna 1966 ja kesti kymmenen vuotta, vuoteen 1976 saakka.

Liu syrjäytti Maon

Mao joutui luopumaan presidentinvirasta maan kakkosmiehen **Liu Shaoqin** hyväksi jo vuonna 1959, Suuren harppauksen vielä kestäessä. Toki Mao oli edelleen Kiinan kommunistisen puolueen puheenjohtaja ja puhemies. Se oli maan tärkein virka.

Mutta Maoon kohdistunut kriitikki ja arvonalennus otti koviin. Hän ei ollut tottunut olemaan kritisoitavana. Sitä paitsi hän oli tunnetusti pitkävihaava diktaator.

Frank Dikötter.

Kuva: Wikipedia

tori. Hän likvidoi kulttuurivallankumouksen kestäessä lähes kaikki häntä avoimesti kritisoineet kollegansa. Presidentti Liu Shaoqi sai Maon käskystä kuolla vankilassa Kaifengin kaupungissa vailla asianmukaista lääkettä vuonna 1969.

Koko maan sekoittanut kulttuurivallankumous oli Maon vastaus tilanteessa, jossa hän koki asemansa uhatuksi. Oikeastaan kulttuurivallankumous alkoi vähitellen jo vuonna 1965, mutta tapahtumat lähtivät todella liikkeelle vasta touko-kesäkuussa vuonna 1966. Tarkoituksena oli puhdistaa koko hallintokoneisto ns. revisionisteista, kapitalistisen tien kulkijoista ja vastavallankumouksellisista. Tai siis Maon vastustajista.

Dikötter kirjoittaa: ”Kesäkuun 1. päivänä vuonna 1966 kapinaan yllyttävässä *Kansan* -päivälehden pääkirjoituksessa kehoitettiin lukijoita ’Lakaisemaan tieltään kaikki hirviöt ja demonit’. Tämä oli kulttuurivallankumouksen ensilaukaus, jossa kehoitettiin kansalaisia tuomitsemaan porvariston edustajat, jotka pyrkivät pettämään, huijaamaan ja lamauttamaan työtätekevät ihmiset lujittaakseen taantumuksellista valtaansa. Pian kävi myös selväksi, että maan neljä huippujohtajaa oli vangittu, ja heitä

syytettiin puhemies Maoa vastaan vehkeilystä. Vastavallankumoukselliset olivat luikerrelleet kommunistiseen puolueeseen, hallitukseen ja armeijaan ja he yrittivät johtaa maan kohti kapitalismia.”

Sosialismia vai markkinataloutta

Mao kääntyisi varmasti haudasaan, jos hän tietäisi mihin suuntaan Kiinaa on hänen kuolemansa jälkeen johdettu. Mao kuoli vuonna 1976, jolloin myös kulttuurivallankumous loppui. Kiina on nykyisin markkinataloutta, jota johdetaan diktatorisesti Kiinan kommunistisen puolueen ankaralla kädellä. Oikeasti Kiina on nykyisin oikeistodiktatuuri, kommunistisesta tai sosialistisesta ideologiasta ei ole pitkään aikaan ollut jäljellä enää oikeastaan mitään.

Koulut ja yliopistot suljettiin kesällä 1966. Yliopistot avattiin uudestaan vuosina 1970–72. Peruskoulut hieman aiemmin. Silti lukutaitoisuus koululaisten keskuudessa romahti rajusti, joillakin alueilla 50 prosenttia koululaisista osasi lukea vain joten kuten.

Punakaartit

Punakaarteiksi ryhmittyneitä opiskelijoita rohkaistiin Maon toimesta hyökkäämään väkivaltaisesti entisiä ”porvarillisia” opettajiaan vastaan. Heitä kehoitettiin myös ilmiantamaan revisionistisia vanhempiaan. Koko maan laajuinen väkivallan aalto, mielivalta ja vandalismi sai alkunsa.

Tätä kaaosmaista ajanjaksoa kesti noin puolitoista vuotta. Ihmisiä kidutettiin ja tapettiin mielivaltaisesti kapitalistisen tien kulkijoina tai vastavallankumouksellisina. Ihmisten koteihin tunkeuduttiin väkivalloin, heitä pahoinpideltiin ja myös tapettiin. Juuri kukaan ei jou-

中國

Mao Zedong ja Ye Jianying tervehtimässä sotilaita ja punakaartilaisia Taivaallisen rauhan aukiolla 1966. Kuva: Suomi-Kiina-seuran kuva-arkisto

tunut vastuuseen raakalaismaisista teoistaan. Maaseudulla hyökkäyksen kohteena olivat ennen muuta entiset maanomistajat ja rikkaat talonpojat. Lynkkaukset olivat arkipäivää, kun toverituomioistuimet tekivät päätöksiään. Usein maksettiin myös vanhoja kalavelkoja.

Syyt mukilointeihin, rampautamisiin tai murhiin saattoivat olla mitättömiä.

Dikötter kirjoittaa: ”He syytivät pomoja valtion omaisuuden viemisestä kotiin ja vaikutusvaltansa käyttämisestä hankkiakseen itselleen vaikeasti saatavia tavaroita ja erityisoikeuksia. He syytivät yhtäkin pomoa naisten halventamisesta, koska hän oli kosketellut heidän olkapäitään heille puhuessaan. Toista päällikköä syytettiin siitä,

että hän oli tullut töihin tohveleisaan ja ottanut toimistossa paidan pois päältä. Rikosten lista kasvoi päivästä toiseen pitemmäksi. Toisin sanoen kuka tahansa oli selvästi vaapaata riistaa.”

Väärinkäytöksistä ei keskustella

Opiskelijat siis perustivat punakaarteja, jotka sitten toteuttivat näitä väkivallantekoja ja vandalisimia ympäri maata. – Nykyisin vain muutama uskallikko on Kiinassa pyytännyt omaisilta julkisesti anteeksi väkivallantekojaan, murhia. Aiheesta ei käydä laajempaa julkista keskustelua. Puolueen mielestä kulttuurivallankumous pitää unohdtaa ja jättää rauhaan. Sehän vain häiritsisi ikävällä tavalla puolueen

puleerattua imagoa. – Joka tapauksessa vähitellen punakaartilaisyhmiä oli valtava määrä, ja kaikki ne väittivät seuraavansa puhdasoppisesti Mao Zedongin ohjeita. Syntyi väkivaltaisia yhteenottoja, lopulta ryhmät saivat käsiinsä aseita: käsiaseita, konekiväärejä, kranaatinheittämiä ja jopa tankkeja. Niitä ryöstettiin kaiken kaaoksen keskellä armeijan varastoista ympäri maan.

Vuoden 1967 aikana yhteenotot paisuivat sisällissodaksi, johon armeija lopulta puuttui saman vuoden syksyllä.

Kannibalismia

Etelä-Kiinan Guangxin maakunnasta on säilynyt järkyttävää arkistotietoa, jonka Dikötter löysi

中國

kommunistisen puolueen ylläpitämästä arkistosta. Kesällä 1967 maakunnassa tapettiin eri ryhmitymien yhteenotoissa noin 80.000 ihmistä.

Dikötter kirjoittaa eräiden vastavallankumouksellisten paikallisten asukkaiden äärimmäisestä kohtalosta: ”Zhou Shi'anin rinta viillettiin auki viisituumaisella veitsellä. Hän oli yhä hengissä. Paikallinen kyläpäällikkö repi irti hänen sydämensä ja maksansa. Muut kyläläiset seurasivat johtajan esimerkkiä ja repivät uhrin lihat irti luita myöten. Yli 70 uhria syötiin Wuxuanin kylässä.

Luokkavihollisten syömisessä noudatettiin tarkkaa hierarkiaa. Johtajat söivät sydämen ja maksan, jotka sekoitettiin paikallisilla mausteilla marinoituun possunlihaan. Tavalliset kyläläiset saivat tyytyä syömään uhrien käsivarsien ja reisien lihaa. Kun paikallisen vallankumoukskomitean puheenjohtajaa myöhemmin kritisoitiin ihmisyytensä, hän vastasi yleensä: ”Kannibalismiako? Sehän oli maanomistajan lihaa! Ja vakoojien lihaa!”

Miljoonia uhreja

Dikötterin mukaan kulttuurivallankumouksen aikana tapettiin syyttömiä ihmisiä ehkä 1,5 – 2 miljoonaa. Vähintään sama määrä vammautui loppuiäkseen. Kaikkiaan siis vähän alle Suomen väestöä vastaava määrä syyttömiä ihmisiä. Mielivallan kohteita. Suurempiakin lukuja on esitetty.

On arvioitu, että kaikkiaan erilaisen väkivallan ja vainon kohteeksi olisi kulttuurivallankumouksen vuosina joutunut vähintään 36 miljoonaa viatonta ihmistä. Näitä ihmisiä mukiloitiin, raiskattiin ja kidutettiin tai heidät vangittiin, heidän omaisuuttaan tuhottiin,

vankilassa heille ei annettu tarvittavaa hoitoa.

Aluksi väkivallantekijät ja vandaalit olivat opiskelijoita. Myöhemmin heidän joukkoonsa liittyi ihmisiä lähes kaikista yhteiskuntaluokista. Opiskelijat saivat näinä levottomina vuosina matkustaa vapaasti junilla ympäri maata ja yöpyä majoituslaitoksissa. Heidän työnsä oli tuhoamista yhdistettynä matkailuun.

Tuhoamisen kohteina olivat Kansan vapautusarmeijan ylipäällikön, Lin Biaon, ns. Neljä vanhaa: 1. Vanhat perinteet, 2. vanha kulttuuri, 3. vanhat tavat ja 4. vanhat ideat ja ajatukset. Päämääränä oli luoda uusi sosialistinen ihminen, joka olisi vapaa menneisyyden kahleista.

”Iskulauseita olivat mm. ’Kauan

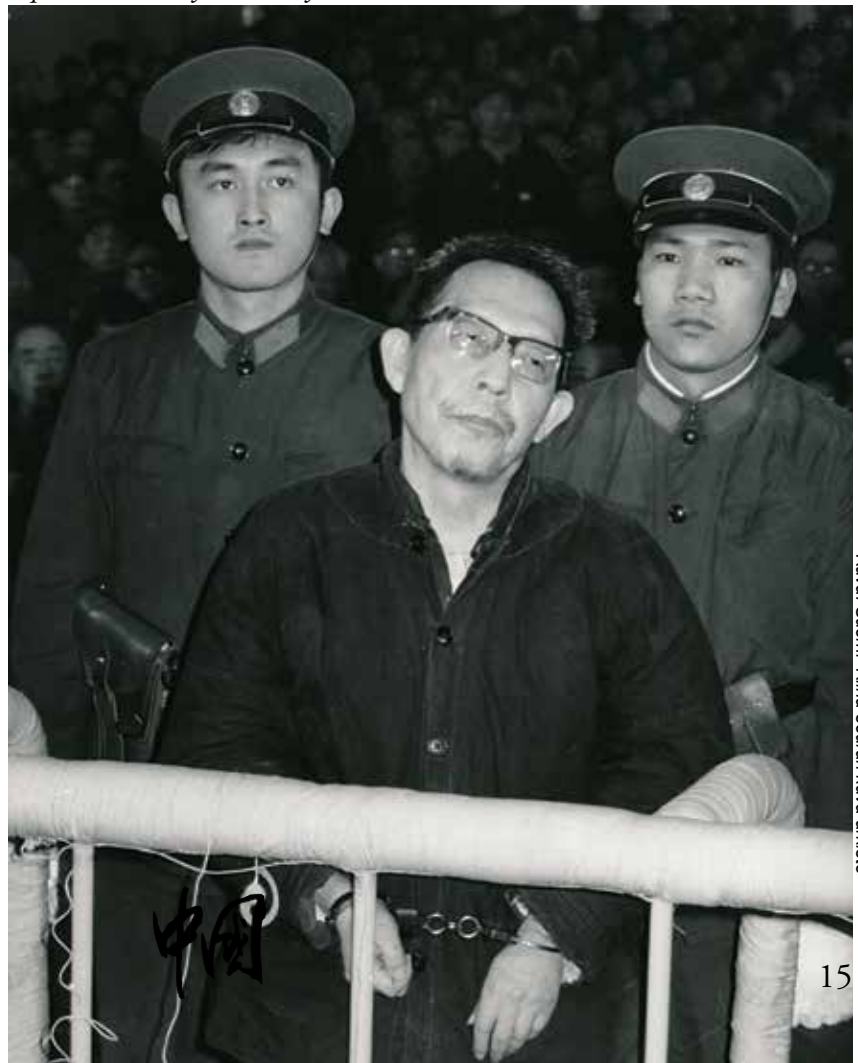
eläköön punainen terrori!’ ja ’Niiden koirankallot murskataan, jotka vastustavat puhemies Mao Zedongia!’”

Pääkaupunki Pekingin 80 merkittävimmästä kulttuurikohteesta tuhottiin 30, osaa tärkeimmistä kohteista suojeltiin armeijan toimesta. Tiibetin temppeleitä oli tuhottu jo ennen kulttuurivallankumoustakin, mutta työ saatettiin melkein loppuun kulttuurivallankumouksen vuosina. Jäljelle jäi vain noin 10 prosenttia alkuperäisistä lamalaisista tempeleistä ja luostareista. Kulttuurivandalismi oli noin vuosina itsestäänselvyys.

Neljän kopla

Eri kulttuurialat elivät paljolti jääkautta, oikeastaan vain propagandaa suosittiin. Tiedotusvälineitä

Neljän koplan pääideologi Zhang Chunqiao näytösoikeudenkäynnissä 1981. Hänet tuomittiin kuolemaan kahden vuoden lykkäyksellä. Myöhemmin hänet vapautettiin terveydellisistä syistä. Hän kuoli kotiaarestissa vuonna 2005.

Kuva: Suomi-Kiina-seuran kuva-arkisto

Kuva: Suomi-Kiina-seuran kuva-arkisto

Suuren harppauksen kuvasto: kotirouvat Li Jinlian, Wang Zhangfeng ja Li Ximei vuonna 1958 nostamassa Kiinaa maailman teräksentuotannon kärkeen.

ja kulttuuria hallitsi Maon vaimo **Jiang Qing** ja hänen kolme shanghaiasta apuriaan eli ns. Neljän kopla. Heidät vangittiin lokakuussa 1976 pian Mao Zedongin kuoleman jälkeen. Jiang Qing tuomittiin kuolemaan, mutta tuomio muutettiin elinkautiseksi. Hän hirtti itsensä vuonna 1991 vankisellissään Pekingissä naruun, jonka oli omin käsin punonut sukistaan ja kangasnenäliinoistaan.

Vuonna 1968 ja sen jälkeen lähes 20 miljoonaa opiskelijaa lähetettiin rangaistuksena vuosikausiksi maaseudulle töihin ”oppimaan talonpojilta”, kuten sanonta kuului. Niukoissa oloissa elävät talonpojat kokivat uudet tulokkaat enimmäkseen rasituksena. Tilanne maassa kuitenkin rauhoittui melkoisesti, vaikka moni intellektuelli ja puolueen hallintovirkamies joutui kärsimään erilaisten ideologisten kampanjoiden kynissä. Myös heitä lähetettiin lyhyemmiksi tai pitemmiksi ajoiksi maaseutujen työ- ja

vankileireille.

Monilla maaseudun alueilla eri puolilla maata uhmattiin keskuhallinnon määräystä viljellä pelloilla lähinnä vain viljaa. Yhtenä Maon ideologisena päämääränä oli kollektivisoida koko maan tuotantoelämä. Siihen oli katastrofaalisin seurauksin pyritty jo 1950-luvulta lähtien. Yksityisyritteliäisyys kuitenkin alkoi kukoistaa keskuhallinnon vaatimuksista huolimatta. Sitä esiintyi sekä maaseudulla että teollisuuden piirissä. Toiminta naamioitiin paikallisten viranomaisten tuella kollektiiviseksi toiminnaksi. Yksityisyrittäminen kukoisti erityisesti Etelä-Kiinassa Guangdongin maakunnan alueella. Kansa otti joillakin alueilla tavallaan asiat omiin käsiinsä sortohallinnon ikeessä.

Uskonnot joutuivat menemään maan alle, missä ne pysyivät kotioiloissa hengissä läpi vaikeiden aikojen. Ylipäätään kaikenlainen maanalainen ja epävirallinen toiminta kukoisti. Pimeät markkinat ja naa-

puriapu. Oli virallinen yhteiskunta ja sen rinnalla epävirallinen, individualistinen yhteiskunta.

Sosialismin tilalle markkinatalous

Kulttuurivallankumous loppui vuonna 1976, jonka jälkeen **Deng Xiaoping** monien vaiheiden myötä tuli valtaan joulukuussa 1978. Hän johdatti Kiinan vähitellen markkinatalouden tielle, jonka tulokset hyvässä ja pahassa ovat nähtävissä Kiinassa.

Kiinan nykyinen puoluejohtaja ja presidentti **Xi Jinping** tuli valtaan loppuvuodesta 2012. Hän jatkaa sikäli Deng Xiaopingin linjoilla, että keskiössä on markkinatalous ja talouskasvu, mutta myös länsimaisen parlamentaarisen demokratian vastaisuus. Taannoin maksasyöpään vankilassa kuollut Nobelin rauhanpalkinnon saaja **Liu Xiaobo** on hyvä esimerkki siitä, miten Kiinan kommunistinen puolue kohtelee liberaaleimpia intellektuel-

中國

lejaan. Heidät pannaan vankilaan tai karkotetaan maasta.

Xi Jinpingin valtakaudella on eräällä tavalla flirttailtu kulttuurivallankumouksen joidenkin piirteiden kanssa. Ideologisen taistelun korostaminen on niistä keskeisimpiä. Itsekritiikkiä televisiossa esittävät katuvat virkamiehet ja julkikikset tuovat välittömästi mieleen kulttuurivallankumouksen ajan väkivaltaiset itsekritiikkisessiot. Maon asema on Kiinassa horjumaton: hän on puolueen sankari, jonka kuva yhä komeilee Taivaallisen rauhan portissa kaupungin paraatipaikalla. Xi Jinpingin ympärille on myös luotu viime vuosina henkilökulttia, johon on selvästi otettu mallia Maon henkilökultista. Ihmisoikeuksia puolustavien juristien joukkopidätykset kertovat myös karua tarinaa ideologisen peukaloruuvien kiristämisestä. Kansalaisjärjestöjä on lopetettu Xi Jin-

pingin aikana, Internetiä kontrolloidaan yhä tehokkaammin. Listaa voisi jatkaa vaikka kuinka pitkään.

Kiinalle olisi hyödyllistä käsitellä avoimesti ja julkisesti lähihistoriansa kipupisteitä: Suurta harppausta ja kulttuurivallankumousta. Eli harrastaa kansallista psykoanalyysiä! Mutta puolue ei ole siihen vielä valmis, se pelkää valtansa menettämistä demokratialle. Enemmän tai myöhemmin kissa on kuitenkin nostettava pöydälle.

Pertti Seppälä

Yle Radio 1, Kolmannen maailman
puheenvuoroja -lähetysessä 5.8.2017

Kulttuurivallankumouksen kuvastoa: Shanghaiin punakaartin ehdotuksesta tullitalon kello soittaa nyt (1966) tasatunnein sävelmää Itä on punainen.

Kuva: Suomi-Kiina-seuran kuva-arkisto

中國

**SEURAN TOIMISTON
PUHELINNUMERO
ON VAIHTUNUT.
UUSI NUMERO ON:
045-787 77 962.**

Vanha numero
ei ole enää käytössä.

智

**KIINA-VIIKOT
2.-14.10.2017
Hyvinkään kirjastossa**

Ohjelmassa mm.
ke 4.10. klo 18 Lukumatka
Shanghaihin ja
ke 11.10. klo 18 Jyrki Kallion
luento: Teetä ja teematkailua.
Lisäksi 2.-14.10.
esillä valokuvanäyttelyitä,
kiinalaisten lasten taidetta
sekä kalligrafia-näyttely
Suomi-Kiina-Seuran
kokoelmista.

Mika Koskinen esittelee dokumenttielokuvatuotantoaan.

Kuva: V. Rosenberg 8/2017

KAKSIKYMMENTÄ VUOTTA KIINAN MUUTOSTA

Mika Koskinen on videokuvaja ja ohjaaja, joka toimi Ylen kirjeenvaihtajien kuvaajana Kiinassa ja alkoi tämän työnsä ohella kuvata ympärillään näkemiään ilmiöitä dokumenteiksi. Mika Koskisen tekniikkana oli seurata kohteitaan vuosien ajan ja taltiota muutoksia, jotka hätäisemmiltä olisivat jääneet huomaamatta. Kun hän vielä valmisti dokumentteja neljä kappaletta peräjäälkeen tuli hän kuvanneeksi hyvin vaikuttavalla tavalla Kiinan muuttumista kahdenkymmenen vuoden ajanjaksona. Vastaavaa ei kukaan muu liene tehnyt. Nyt Mika tutkii mahdollisuutta paketoita ainakin kolme dokumenttielokuvaa yhteen DVD-pakettiin kokonaisuudeksi.

Näin Mika Koskinen kuvaa dokumenttielokuviensa syntymistä:

Valkoinen panda

”Olen seurannut Kiinan kehitystä dokumenttielokuvieni kautta kahdenkymmenen vuoden ajan viiden vuoden jaksoissa. *Valkoisen pandan* kuvausten aloittamisesta vuonna 1997 on kaksikymmentä vuotta. *Valkoisen pandan* aikana

ulkomaalainen oli vielä Kiinassa kummajainen. Maassa oli suljettuja kaupunkeja. Hunanissa kiertäessämme silloin 29-vuotias suomalainen Juha esiintyi rokkikitaristina kiinalaisen varieteeryhmän mukana kaupungeissa, joissa ulkomalaisia ei ollut ehkä koskaan käynyt. Varieteeryhmän ohjelma perustui kulttuurivallankumouksen aikaisiin lauluihin, vanhoihin balladeihin ja ajankohdan pop-sävelmiin.

Vaaleahiuksinen Juha palkattiin vetonaulaksi herättämään maaseudun väen kiinnostus varieteeryhmään. Elokuvasa erityisesti kiinan maaseutu, mutta myös Peking näyttäytyvät ulkoasultaan vielä hyvin vanhanaikaisina.

Ravintola Pekingissä

Valkoisen pandan valmistumisen jälkeen 2000 aloin välittömästi kuvata dokumenttia *Ravintola Pe-*

中國

kingissä. Sen kuvaukset kestivät vuoteen 2004. Maalta tullut paris-kunta, joka oli jättänyt tyttärensä kotiseudulle tuli Pekingiin yrittä-jiksi. He avasivat ravintolan seudul-le, joka oli täynnä pikkurikollisia ja purku-uhan alainen. Perheen mies oli ollut menestyvä ravintoloitsija kotiseudullaan, mutta joutui kor-ruption rajoittamisesta johtuneen kysynnän vähenemisen vuoksi et-simään toimeentuloa suuremmilta ravintolamarkkinoilta Pekingistä. Pariskunnalla ei ollut minkään-laisia lupia ravintolan avaamiseen Pekingissä ja he joutuivat koko ajan pelkäämään palauttamista koti-seudulleen. Dokumenttielokuva *Ravintola Pekingissä* oli itse asiassa jonkinmoinen menestys ja levisi esi-tettäväksi kansainvälisille elokuva-festivaaleille sekä televisiokanaville. *Ravintola Pekingissä* -dokumentissa näkyvä Peking on tänä päivänä ko-konaan kadonnut modernien kor-keiden rakennusten alle.

Kasvot

Seuraavaksi aloitin dokumentti-elokuvan *Kasvot* kuvaamisen vuo-sina 2004–2008. Sen ideana oli seurata Pekingin muuttuvia kasvoja kaupunkina, sen rakennusbuumia

ja keskiluokkaisten asukkaidensa muoti-ilmiöitä kuljettaessa kohti Olympialaisia. Kun *Ravintola Pe-kingissä* -dokumentin päähenkilöt olivat maalta muuttaneita köyhiä yrittäjiä, niin *Kasvot*-dokumentissa seurasin keskiluokan pekingiläisten innostusta kasvokirurgian avaa-miin mahdollisuuksiin kauneuden saavuttamiseksi.

Punaisen metsän hotelli

Tämän jälkeen aloin tehdä *Punai-sen metsän hotelli* -dokumenttia 2008–2011. Olin jo tätä ennen ol-lut kiinnostunut Kiinan metsitys-kampanjoista ja ilmastonmuu-toksen vaikutuksista Kiinalle. Itse asiassa nämä asiat jo näkyivät *Kasvot*-dokumentissa. Aloin doku-mentin kuvaamisen tarkoituksena-ni tuoda esiin se kuinka Kiinassa saasteiden tuottamisen vastapai-nona myös yritettiin puuttua saas-teongelmiin hyvin omaperäisillä tavoilla. Yksi näistä tavoista olivat jo 1970–1980-luvulta juurensa juontavat puunistutuskampanjat. Ihmisten into osallistua puiden istuttamiseen liittyi nostalgiaan. He olivat lapsena istuttaneet puita ympäristön olosuhteiden paranta-miseksi ja halusivat nyt työyhtei-

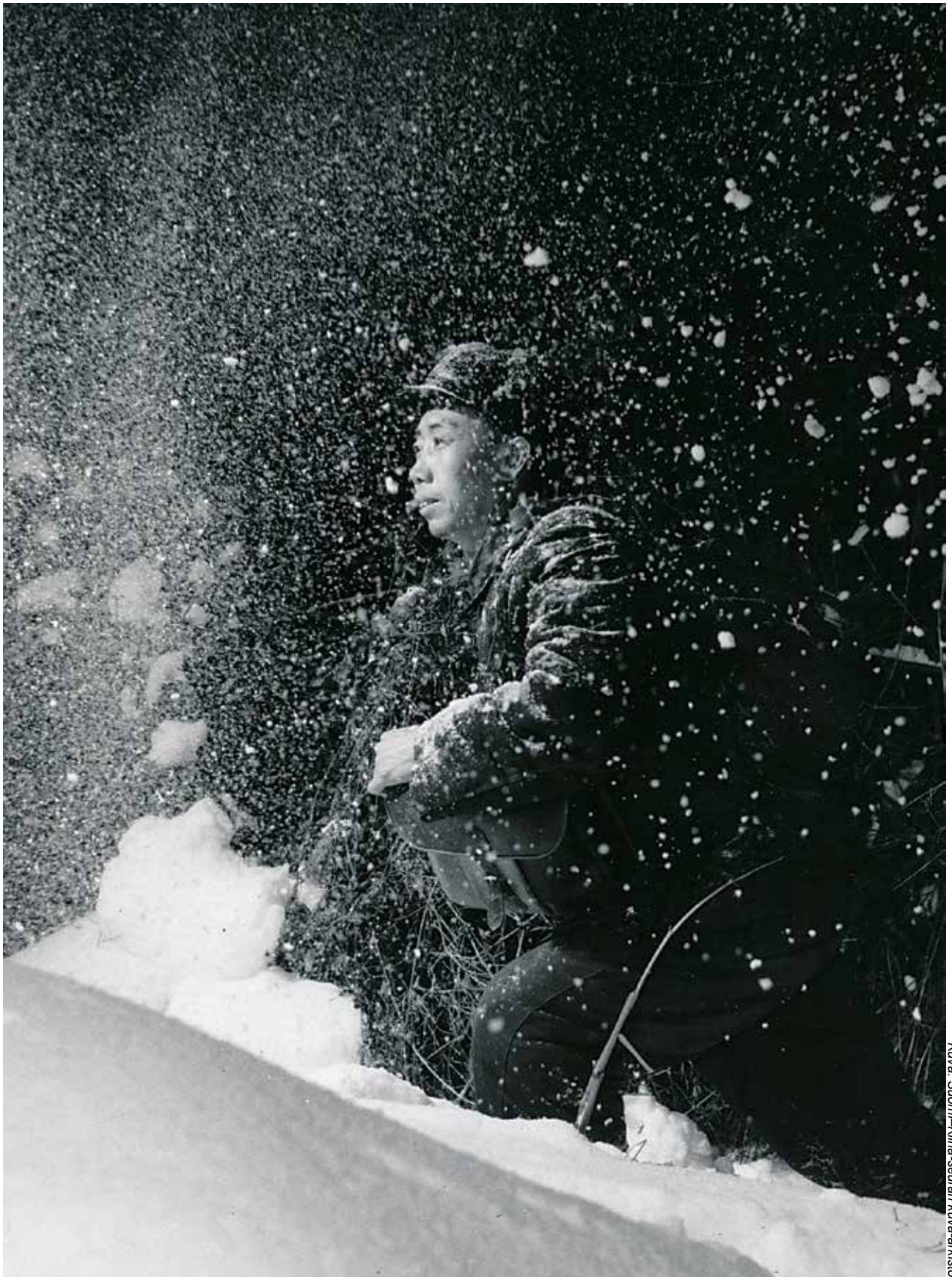
söidensä ja omien lastensa kokevan saman. Seurasin tupakkatehtaan ja autovuokraamon puunistutuskam-panjaa Kiinanmuurilla. Myöhem-min matkani vei sitten dokumentin mukana Guangxin maakuntaan Punaisen metsän hotelliin Stora Enson eukalyptusmetsien istutus-hankkeita ja niiden seurausvaiku-tuksia kuvaamaan.

Nälkämaan sampo

Dokumenttielokuvien kuvaaminen lähti tavallaan harrastuspohjal-ta. Toimin Ylen kirjeenvaihtajien kuvaajana ja ryhdyin kuvaamaan materiaalia dokumentteihini Ylen tehtävien väliaikoina ja kirjeen-vaihtajien lomien aikana. Niiden kuvaaminen oli hyvää vastapainoa uutistyon hektisyydelle. Viimei-seksi olen valmistanut samanlai-sella viiden vuoden seurantamene-telmällä *Talvivaara*-dokumentin *Nälkämaan sampo*. Sekin tavallaan jatkaa aikaisempien dokumenttie-ni tarinaa: kuinka Suomi muuttuu nikkeliiraaka-aineen lähteeksi Kii-nan tehtaille.

Mika Koskista haastatteli
Veli Rosenberg.

Kuva: Suomi-Kina-seuran kuva-arkisto

中國

Kirjoittaja Eur Am International Medical Centerin henkilökunnan ympäröimänä vuonna 2007. Viereisellä sivulla lavastettu kuva kulttuurivallankumouksen ajan ihanteesta: paljasjalkalääkäri tarpomassa lumimyrskyn läpi potilaansa luokse.

Savonlinnalainen lääketieteen tohtori Eero Timgren on toiminut lääkärin ja asiantuntijan tehtävissä useissa maissa, Kiinassa 2005–2012 Stora Enson lääkärinä Beihaiissa Guangxin maakunnassa sekä kansainvälisen Eur Am -lääkärikeskuksen johtavana lääkärinä Kantonissa. Artikkelissaan hän kertoo yleisiä huomioita kiinalaisesta terveyden- ja työterveydenhuollosta. Lisäksi hän antaa terveysasioihin liittyviä vinkkejä Kiinaan matkustaville suomalaisille.

HUOMIOITA KIINAN TERVEYDENHUOLLOSTA JA VIHJEITÄ MATKAAJALLE

Kiina on laaja maa, jossa ulkoiset terveyteen vaikuttavat tekijät vaihtelevat voimakkaasti alueen ja olosuhteiden mukaan. Maassa on alueita, joissa on mannerilmasto, sademäärät ovat jopa vain 30 mm vuodessa ja keskilämpötila pakkasen puolella. Etelässä puolestaan ilmasto on subtrooppinen, taifuuneja esiintyy, sadetta tulee 4000 mm vuodessa ja keskilämpötila on + 24 C. Suurissa kaupungeissa on ilmansaasteita ja voimakkaan rakennustoiminnan ja liikenteen aiheuttamaa melua. Yleisen hygienian taso saattaa olla heikko ja julkisten verkostojen vesi laadultaan huonoa. Sähkön ja veden jakelussa voi ilmetä katkoksia.

Kiinalainen terveydenhuolto-kulttuuri ja -käytäntö eroavat länsimaalaisesta. Erojen pääpiirteet

ja länsimaalaiselle tarjolla olevat mahdollisuudet on hyvä pitää mielessä Kiinaan matkustettaessa ja siellä asuttaessa. Kiinalaisten asenne ulkomaalaisia kohtaan on yleensä ystävällinen ja utelias. Englannin kielen välträväkään taito ei ole itsestäänselvyys.

Julkinen terveydenhuolto

Kiinan julkisen terveydenhuollon piirteitä Kiinan nykyinen terveydenhuolto on sairaalakeskeistä ja siinä on hierarkkisesti paljon eri tasoja ja kategorioita. Toimintaohjeistus tulee keskushallinnosta Pekingistä. Sairaaloissa on ylemmille virkamiehille tarkoitettuja VIP-osastoja, joiden laatutaso ja käyttöoikeus määritellään sotilaallisen arvojärjestelmän mukaan. Terveydenhuollon nykyisinä kehityspiirteinä ovat länsimai-

sen teknologian arvostaminen ja erikoisalojen kehittäminen länsimaiseen suuntaan. Monissa sairaaloissa käytetään rinnan länsimaisytyypistä ja perinteistä kiinalaista lääketiedettä. Järjestelmässä ei ole yleislääkäreitä vaan erikoislääkäriksi valmistutaan suoraan noin viidessä vuodessa, joten lääkärin tiedot ja taidot eivät useinkaan vastaa ulkomaalaisen odotuksia ja tarpeita.

Kiinalaisen potilaan on maksettava hoidosta viralliset ja epäviralliset maksut. Jollei potilaalla ole hyväksyttävää vakuutusta, maksetaan kokeet ja toimenpiteet etukäteen kassalla sitä mukaa kun niitä määrätään. Sairaalan poliklinikalla työskentelevä lääkäri saattaa tutkia yli 100 potilasta päivässä. Palkat ovat pienet ja huomattava osa lääkärin tuloista tulee reseptiprovisioiden sa-

中國

raalan apteekista. Lääkärin etiikka poikkeaa länsimaissa totutusta, mistä johtuen potilas-lääkärisuhteeseen kuuluva luottamuksellisuus ja intimitteettisuoja eivät ole itsestäänselvyyksiä.

Hiljattain tapahtuneet terveydenhuoltoa koskevien säännösten muutokset ovat mahdollistaneet julkisissa sairaaloissa työskentelevien lääkäreiden vastaanotot myös yksityisissä lääkärikeskuksissa. Tämä lisää luonnollisesti merkittävästi avoterveydenhuollon kapasiteettia ja sillä voi olla suotuisa vaikutus Kiinan väestön terveydentilaan

Kiinalaisten työterveyshuollosta

Kiinalaisten työntekijöiden työterveyshuolto käsittää lähinnä lakisääteistä ohjeistusta työpaikkojen olosuhteista. Asianmukaisia suojaimia ei yleensä ole käytettävissä. Teoria ja käytäntö ovat usein kaukana toisistaan. Yli 250 miljoonan sisäisen siirtotyöläisen olosuhteet ovat meikäläisen mittapuun mukaan heikot ja heillä ei yleensä ole sairaus- ja tapaturmavakuutusta. Työläisillä on paljon ammattitaitoja, tuki- ja liikuntaelämistön sairauksia ja infektiota kuten tuberkuloosia. Vammutumiseen johtavia tapaturmia sattuu helposti. Kiinan hallitus on viime vuosina pyrkinyt parantamaan tilannetta mm. määräämällä työnantajat vakuuttamaan työntekijänsä. Nämä vakuutukset kattavat 50-70 prosenttia sairauskuluista, mutta ne eivät vielä kohdistu kaikkiin työntekijöihin.

Ulkomaalaisen huomioon: Terveysriskit

Suuressa maassa riskit vaihtelevat olosuhteiden mukaan. Välittömästi lentoteitse Kiinaan saapumisen jälkeen uhkaa jet lag eli aikaero-rasitus, jonka oireisiin kuuluvat

mm. unettomuus, yleinen ärtyneisyys muistihäiriöt, päänsärky ja vatsavaivat. Kaikki nämä ovat oireita, jotka alentavat fyysistä ja psyykkistä suorituskyykyä. Oireet häviävät yleensä muutamassa päivässä. Ennen tärkeitä neuvotteluja on viisasta varata muutama päivä jet lagista toipumiseen.

Psykiatriset häiriöt ja alkoholi muodostavat yleensäkin ulkomailla oleskelevien suomalaisten merkittävimmän terveysongelma-alueen. Tähän kuuluu myös kulttuuri-shokki, jonka kohtaavat lähes kaikki uuteen kulttuuriin tulevat ensikertalaiset. Kulttuurishokille on tyypillistä alussa ilmenevä euforinen vaihe, jolloin kaikki tuntuu paremmalta kuin onkaan. Muutaman viikon kuluttua tilalle voi tulla depressiovaihe, jolloin kaikki tuntuu pahemmalta kuin onkaan. Osa matkaajista jää tähän depressiovaiheeseen ja joutuu palaamaan kotimaahan, osa siirtyy realismintajuiseen stabiiliin vaiheeseen, jonka turvin on mahdollista jatkaa oleskelua ja työskentelyä ulkomailla. Hallitsematon alkoholin käyttö nostaa tapaturmariskiä ja väärinkäsitysten mahdollisuutta vieraassa kulttuurissa. Tämän kirjoittaja on joutunut hoitamaan myös ”tyrmäystippojen” kohteeksi joutuneita matkailijoita.

Aasialaistyyppinen sekavalta vaikuttava kaupunki- ja maantieliikenne on vakava ulkomaalaisiin kohdistuva riski. Onneksi kiinalainen liikenne on toisaalta erinomaisen joustavaa ja siitä puuttuu suomalaisille tyypillinen aggressiivisuus.

Suurkaupunkien ilmansaasteet voivat rasittaa hengitys- ja verenkiertoelämistöä. Ympäristön saasteissa voi olla syöpää aiheuttavia tekijöitä.

Infektiotaudit ovat ulkomalaiselle suurempi riski kuin heidän läntisissä kotimaissaan. Tartuntaris-

kiä lisäävät erityisesti kaupunkien suuret ihmismassat. Sekä virusten että bakteerien aiheuttamat hengitystieinfektiot ovat yleisiä ja tilannetta pahentavat usein ilmansaasteet. Lintu- ja sikainfluenssa ovat olleet viranomaisten huolenaiheena. Tuberkuloosia esiintyy ja arviolta 4-5 prosentilla väestöstä tauti on aktiivinen. Ravinnon ja saastuneen veden kautta välittyvät vaivat ovat melko yleisiä. Tällaisia ovat äkilliset oksennus-ripulioireet (ns. ruokamyrkytys), joiden syynä voi olla giardia-alkueläin, amebat, erilaiset bakteerit ja toksiinit. A-hepatiitin voi saada ravinnon välityksellä ja vakavamman B-hepatiitin sukupuoli-iteitse tai epästeriilien hoitokäytäntöjen seurauksena sairaalasta. Kiinassa arvioidaan olevan noin 200 miljoonaa B-hepatiitin kantajaa.

Dengue-kuume on hyttysen välittämä trooppinen virustauti, jota enenevässä määrin esiintyy kaupungeissa. Oireina ovat kuume, päänsärky, pahoinvointi, lihaskivut ja ihottuma sekä vakavissa tapauksissa verenvuodot. Tautia välittävät hyttysen pyrkivät asuntoihin muniakseen seisovaan veteen, esim. kukkaruukun alustalle. Dengue-kuumetta vastaan ei ole rokotetta. Etelä-Kiinan maaseudulla ilmenee hyttysen välittämää Japanin aivokuumetta, joka on keskushermoston virustauti. Sukupuolitaudit kuten tippuri ja klamydia ovat yleisiä Kiinassa. Hyvänlaatuista malariaa (*M. vivax*) esiintyy satunnaisesti Yunнанissa, Guangxin maakunnassa ja Hainanilla. Myös muut loistaudit ovat melko harvinaisia.

Rokotukset

Matkaajan on jo kotimaassaan noin 2-3 kuukautta ennen lähtöä tarkistettava rokotustensa voimassaolo ja täydennettävä niitä. Tärkeitä perusrokotuksia ovat A- ja B-hepatiitti,

中國

kausi-influenssa, jäykkäkouristus, kurkkumätä ja polio sekä lasten rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Vastasyntyneiden tuberkuloosirokotukset lopetettiin Suomessa vuonna 2006; mikäli perhe muuttaa Kiinan pitemmäksi ajaksi tuberkuloosirokotus on suositeltava niille, jotka eivät ole sitä aikaisemmin saaneet. Lisäksi maantieteellisen ja ajankohtaisen epidemiologisen tilanteen mukaan seuraavat rokotukset voivat olla aiheellisia: Japanin aivokuume (eurooppalainen valmiste), vesikauhu ja lavantauti. On hyvä pitää mukanaan paperimuodossa olevaa rokotushistoriaa, esim. kansainvälistä rokotustodistusta.

Terveystarkastukset

Kiinaan pitemmäksi ajaksi muut-tavan on hyvä käydä kotimaassaan terveystarkastuksessa, jossa tulee huomioida lähtijän tehtävän luonne ja paikalliset olosuhteet Kiinassa. Rokotusohjelma on mielekästä liittää terveystarkastukseen. Kiinan olosuhteista, työtehtävästä ja omasta terveydentilasta olisi hyvä keskustella lääkärin kanssa.

Potilaana Kiinassa

Ulkomaalaisen tullessa kiinalaisen julkisen sairaalan potilaaksi hänen tavallisesti on aluksi maksettava hoidon varmistamiseksi käteismaksu, joka saattaa olla jopa 2000–3000 euron suuruinen. Mikäli tulijan tiedetään olevan hyvin vakuutettu, saatetaan diagnoosi aluksi yksinkertaisenkin vaivan kyseessä ollen muokata sellaiseksi, joka vaatii runsaasti tutkimuksia ja pitempää oloa sairaalassa. Luottokortit tai pienempien, ei-globaalien, vakuutusyhtiöiden kortit eivät yleensä kelpaa, joten potilaan on itse huolehdittava hoidon rahoituksen toimimisesta. Mikäli raha loppuu kesken, voi va-

kavankin sairauden hoito loppua samalla. Ulkomaalaisen potilaan asemaa vaikeuttavat myös kommunikaatio-ongelmat ja kulttuurierot terveydenhuoltohenkilöstön kanssa. Yleensä ystävällisesti ulkomalaisiin suhtautuvan henkilökunnan englannin kielen taito on heikko tai olematon ja käsitykset sairaudesta ja hoidosta erilaiset kuin länsimaiseen terveydenhuoltoon tottuneella. Potilaalle määrätään useimmiten paljon lääkkeitä ja niiden laatu ei aina vastaa länsimaisia kriteereitä, ja lisäksi mukana voi olla tehottomia tai haitallisia lääkeväärennöksiä. Kiinalaisen sairaanhoidon ”sokkeloissa” selviytymisen edellytyksenä ulkomaalaiselle on luotettavan, paikallisia oloja ja sairaaloita tuntevan kiinalaisen henkilökohtainen opastus.

Yksityiset kansainväliset lääkärikeskukset ja sairaalat

Muutamissa suurimmissa kaupungeissa on ulkomaalaisia varten suunniteltuja yksityisiä lääkärikeskuksia ja sairaaloita, joiden toimintakyky ja –taso pääpiirteissään vastaavat länsimaiseen terveydenhuoltoon tottuneen ulkomaalaisen tarpeita ja vaatimuksia. Useissa tällaisissa lääkärikeskuksissa työskentelee joi-takin kokeneita eurooppalaisia ja amerikkalaisia lääkäreitä tai ainakin Euroopassa, Hong Kongissa tai Yhdysvalloissa koulutusta ja kokemusta hankkineita kiinalaisia lääkäreitä. Lisäksi monet ulkomaalaisten kanssa työskentelevät kiinalaislääkärit ja -sairaanhoitajat ovat sisäistäneet hyvin länsimaistyyppisen sairaanhoidon etiikan ja käytännön toimintatavat.

Tällaisella terveydenhuollon yksiköllä on tavallisesti käytettävissään nopeat ja luotettavat laboratorio- ja kuvantamispalvelut sekä valmiit sopimuksiin pohjautuvat yhteydet hyvätasoisiin ja luotetta-

viin paikallisiin erikoislääkäreihin ja sairaaloihin. Niillä on yleensä myös hätätilanteissa kyky hoitaa tarpeelliseksi katsotut potilasevakuoinnit yhteistyössä kansainvälisten alan organisaatioiden kanssa potilaan kotimaahan tai muuhun asianmukaiseen hoitopaikkaan joko maakuljetuksin hyvin varustetulla ambulanssilla tai lentoteitse, tarvittaessa myös ambulanssilentoa käyttäen. Hong Kong brittiläisperinteen mukaisine hyvätasoisine terveydenhuoltoineen voi joskus olla hyvä vaihtoehto Eurooppaan evakuoimiselle.

Kansainvälisten lääkärikeskusten hintataso ylittää useimmiten Suomessa yksityissektorilla vallitsevan. Luottokortit ja käteinen hyväksytään maksuvälineinä. Lisäksi käytettävissä voi olla suoraveloitussopimuksia useiden vakuutusyhtiöiden kanssa. Potilaan tilannetta helpottaa myös se, että maksut sairaalahoidosta ja ulkopuolisista erikoispalveluista voidaan monissa tapauksissa veloittaa kansainvälisen lääkärikeskuksen laskutuksen yhteydessä.

Vakuutukset

Laaja matkavakuutus on Kiinassa tarpeellinen. Sen on katettava normaali sairaanhoito ja hätätapaukset myös yksityisissä kansainvälisissä lääkärikeskuksissa, siirto hyvätasoiseen ulkomaiseen sairaalaan ja paluu kotimaahan myös ambulanssilennolla.

Eero Timgren

Osia artikkelista on aikaisemmin julkaistu Savonmaa-lehdessä 3.5.2017.

中國

TAPAHTUMIA SYKSYLLÄ

HELSINGISSÄ

TIISTAILUENNOT

Ti 26.9. klo 17:15–18:45

Kiinan investoinnit Suomeen ja muualle
Iikka Korhonen, tutkimuspäällikkö Suomen pankista.

Ti 17.10. klo 17:15–18:45

Kiinalaisen nykykirjallisuuden kääntäminen
Rauno Sainio, kääntäjä

Ti marraskuussa klo 17:15–18:45

Kiinan 19. puoluekokous
Jyrki Kallio, vanhempi tutkija, UPI

Tilaisuudet Kulttuurikeskus Caisassa (Mikonkatu 17 C, 2. krs.),
vapaa pääsy. (Marraskuun päivämäärä ilmoitetaan verkkosivuilla.)

IISALMESSA

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.

JOENSUUSSA

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.

JYVÄSKYLÄSSÄ

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.

PORISSA

Keskiviikkoinen alkaen 20.9. klo 9–10 ja 10–11.

TAIJIHARJOITUKSET

Klo 9 vasta-alkajat ja klo 10 jatkokurssi.

Tanssitaivaan sali (Vanhanköivistöntie 14).

Kurssihinta 50 €, kertamaksu 5 €, ensikerta ilmainen.

Tiedustelut: Leena Vilponen puh. 040 5377 818, tai
leenavilponen@gmail.com.

Pe 6.10. klo 18:30.

KESKISYKSYN ILLANVIETTO

Brunssissa, Itäpuisto 11 A, sisäpiha.

Hiukan historiaa ja kuu-juttuja, suomalais-kiinalaista
herkkuruokaa. Irene ja Kari Pyy kertovat matkastaan.

Lisäksi arpajaiset. Hinta n. 25 €,
ilmoittautumiset: Leena Vilponen puh. 040 5377 818.

TAMPEREELLA

Su 24.9. klo 10–18

KIINALAINEN KUUVUHLA

Museokeskus Vapriikissa.

Päivän aikana on tarjolla runsaasti erilaisia aktiviteetteja ja työpajoja
ja *Kielletty kaupunki* -näyttely museon pääsymaksun hinnalla.

Suomi–Kiina-seuran Tampereen osasto maksaa aikuisen
pääsymaksun seuran Tampereen osaston jäsenille.
Kerro kassalla syysviestissä ilmoitettava salasana.

Joka kuukauden 2. suununtai klo 14–

MAHJONG-PELI-ILTAPÄIVÄ

Museokeskus Vapriikin kahviossa. Voit tulla kerran,
tai säännöllisesti. Ei tarvitse ilmoittautua.

Lisätiedot Leena Salminen puh. 040-7779357.

Perjantaisin klo 17–18

LASTEN KIINAN KIELEN KERHO

Finnish International School of Tampere,

Satakunnankatu 60, C 4017.

Hinta seuran jäseniltä 80 € ja ei-jäseniltä 100 €/lukukausi.

Kerho kokoontuu syyskaudella 14 kertaa.

Ilmoittautuminen ja lisätiedot Kirsi Salonen:
kiinakerho@gmail.com

TURUSSA

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.